

կարելու սրբազրութիւններով կ'ուղղէ ընտանիքին մէջ մուտ գտած սխալները, եւ քաջատրեւով խրթնութիւններն ու փարատելով մթութիւնները՝ հասկնալի կը դարձնէ հեղինակին միտքը, որ պերճապատճոյժ ոճի մը հանդերձանքին տակ յաճախ անթափանցելի մնացած էր շատերու:

Բացի իր սոյն անուանի երկէն՝ Կորիւն ունի նաեւ մատենագրական այլ արդիւնքներ: Ինքն է թարգմանիչը Մակարայեցու գրքերուն: «Բիւզանդ խիստ հաւանօրէն Կորիւնի գրչէն ելած է»: Ս. Գրիգորի **Ընդարձակ** վարդապետութիւնը, որուն լեզուին եւ վարք Մաշթոցի լեզուին մէջ նմանութեան այնքան կէտեր կան (քառամթերք, ոճ, եւ տեղ տեղ նախադասութիւններ), որ յիշաւի կարծելամ է Կորիւնի գրչէն ելած ըլլալ, հաւանօրէն վարք Մաշթոցիէն առաջ գրի առնուած է, եւ թեւեւ իբր աստուածարանական, հռետորական գրչութիւն գործող մը նկատուելով տուած է Կորիւնի այն նախապատուութիւնը Մաշթոցի աշակերտներուն մէջ, որ իրեն վիճակեցուց Մաշթոցի կեանքն ալ գրելու պատիւը:

Յարգելի բանասէրին համաձայն Մաշթոցի կրօնաւորիլը տեղի ունեցած է 394/ին. Հայ այրուքների գիւար կատարուած է 404/ին, եւ Մաշթոց վախճանած է 439/ին: Այս թուականները կը բռնէ «հաստատուն խտրիսիս» Մաշթոցի ժամանակագրութեան համար:

Գրքին Գ. Մասին մէջ դրուած են մասնաւոր ծանօթութիւններ, էջ 83-93, ինչպէս նաեւ Ուղղելիք եւ Յաւելիք, էջ 94-96:

Գրքին տպագրութիւնը մարութ է, քայքայեցած է վրիպակներէ, զորս ուղղելու համար ցանկ մը դրուած է 99-100 էջերուն մէջ:

«Վարք Մաշթոցի»-ն արժէքաւոր յաւելում մը չլալու տսմանուած է իւրաքանչիւր հայ բանասէրի եւ մասնաւոր գրագրարանին մէջ:

Շատ ուրախալի է տեսնել որ առեւտուրի մարդ մը, ինչպէս է Պր. Գ. Յետգիւան, ժամանակ կը գտնէ գրական եւ բանասիրական գործերով ալ զբաղելու, եւ միմարժէք ուսումնասիրութիւն մը կ'ընծայէ հայ հասարակութեան եւ բանասիրական աշխարհին:

Ն. Վ. Պ.

ԳԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ. Պարբերագիրք Ամերիկահայ Գիտական Միութեան. Հասար Ա. 1930. Նիւ Եորկ. Տպգ. Կոչնակ Տպարան: Էջ՝ 232. Գին 2 Դոլար:

Դժբախտ է հայերէն լեզուն: Հակառակ իր բարանչիքի ճկունութեան եւ ճիշտութեան՝ աղքատ է գիտութեան համար: Ասիկա՝ լեզուին յանցանքը չէ ապահովարար, այլ զինք խօսող ազգին՝ որ «խմատ կամ գիտութիւն սիրող» ազգ մը չէ եղած. թէպէտեւ մեր դասապարտութիւնը հուսկ ուրեմն պէտք է նետուի այն պայմաններուն վրայ՝ որոնցմով շրջապատուած եղաւ մեր ազգը: Զարդիս ոչ-գիտական ազգ ըլլալու անաւարդ հանգամանքը միայն մեզի յատուկ ալ չէ: Արեւելիքի գրեթէ բոլոր ազգերը, եւ տակաւին կարգ մը եւրոպականներ ալ, նոյն ստորագրութեան ներքեւ կ'իյնան որուն որ մենք:

Ընթերցողին թողլով դատել թէ ազգ մը ո՞ր աս-

տիման իր արժանիքը գիտութեամբ կը շինէ՝ փութանք բնի թէ իրապէս միութարական եւ քաջակերական է այն ձեռնարկը՝ որուն լծուած կ'երեւի **Ամերիկահայ Գիտական Միութիւնը**, հրատարակելով **ԳԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄը**:

Պէտք չէ մոռնալ որ հայերէն լեզուով գիտական յօդուած գրել՝ ամէն մարդու գործ չէ: Այլ աւելի դժուար է՝ ներկայանալի յօդուած մը գրելէն եւ տպելէն ետք՝ գայն ծախել: Արեւմտեան լեզուներով ուսած մեր մտաւորականութիւնը յանձն կ'առնէ՝ իր թերի հայագիտութեամբը չարչրկուիլ մարտնչու համար հայերէն յօդուած մը՝ պարզապէս **հաշիւեցող** գիտութիւն կարգացած ըլլալու սիրոյն: Իսկ անոնք որ ուսումնին մայրենի քարտառով կատարած են . . . քայքայ ուն անոնք՝ այդպիսիներ կա՞ն միթէ. քացի թերեւս Հայաստանէն՝ ուրտեղ ալ չափով մը ռուսերէնը տիրապետած կ'ենթադրեմ:

Որով՝ գիտական հատոր մը հրատարակելու մեծ գործը կը մնայ հովերուն յանձնուած սերմ, որ հազիւ թէ հոս կամ հոն պարարտ հող մը գտնէ: Եւ ճիշդ այս բանը գիտնալով գործի ձեռնարկելուն մէջ է գիտական միութեան արժանիքը: Ան կ'առաջարկէ «գիտութեան ընթերցողներ պատրաստել մեր հասարակութեան մէջ»:

Եւ եթէ կարգաւ այս հատորին յառաջարանը՝ կէ՛սը, ինչ կ'ըսեն ամենափոքրիկ կոտորակը պիտի չգտնէր այն քոզարեւալ յոխորտանքին եւ սնապարծութեան՝ զոր կը ցուցարդեն սփան ստանաւորով եւ վէպերով հրապարակ գրաւելու յաւակնութեամբ փրացողներ:

Այ մեծ էջեր գրաւող շահեկան յօդուածը՝ փոխադրանքներու վրայ, նոյն ընդարձակութեամբ՝ երկատրոնի վրայ. Գ ճառագայթներու վրայ, եւ հաւասարապէս շահեկան միւս յօդուածները՝ պէտք է ազահօրէն կարդացուին մեր հասարակութեան գիտական ուսանողներուն եւ քիչ շատ զարգացած անդամներուն կողմէ: Հաւանաբար **Գիտական Շարժումը** ուրախութեամբ պիտի ողջունուի մասնաւորապէս Հայաստանի մէջ, եւ այս՝ կը խորհիմ թէ կրնայ ըլլալ գոհունակութեան ու միսիթարութեան մեծագոյն առիթը հրատարակչներուն:

Գրքին հայերէն նոր քառերուն մէջ կան քաղմաթիւ երջանիկ թարգմանութիւններ: Կան նաեւ քմածին եւ լեզուի կանոններուն դէմ եղողներ. Օր. ի նախուստ՝ a priori-ին, կառուցողը՝ constituent-ին, հակապէս՝ oppositely-ին, եւն:

Գիտական Շարժումը մասնաւորապէս աւելի օգտակար պիտի ըլլայ Ամերիկայէն եւ Եւրոպայէն դուրսի հայութեան: Սակայն հատորին զինք, երկու հոլար որքան ալ լի արժէքն է Ամերիկայի համար՝ ծանր պէտք է գայ քիչ մը թերեւս՝ արտասահմանի հայութեան:

Տ. Վ. Ն.

ՈՒՂԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՅԵԹՈՎ ՊԵՍ. Գրեց՝ Գեորգ Արեւիկ. Արդանեան. Տպգ. Կիւրքեմպէր, Կ. Պոլիս. 1930. Էջ՝ 208+Ժ. Գին 1 Դոլար:

Վասնաբար ոմանք, քերես ասեք, հետաքրքրութեամբ պիտի կարգան այս պատկերազարդ զրբը, որ գրուած է Ախու-Ապապալի Ս. Գեորգ նորակառոյց եկեղեցին օծելու համար Սրբ. Հեղինակին դէպի երովպիա երթին առիթով: Վասնզի՝ ուրեմն ալ դարուս յես

պատերազմեան շրջանին հաղորդակցութեանց բազմազան դիւրութիւններուն շնորհիւ հետաւոր երկիրներու մասին բոլորովին անտեղեակ չեն մարդիկ, այսուհանդերձ ուղեգրութիւն մը, երբ լաւ գրուած է ան՝ ոչ միայն մեծ արժէք ունի շատ մը տեսակէտներով՝ այլ եւ կարի հետաքրքրութեամբ կը կարդացուի:

Երովպիա ապահովաբար Ալիւրիէի հետաքրքրական երկիրներէն մէկն է: Մեզի համար աւելի՝ քանի որ հոն հայր զտած է բարեացական կառավարութիւն մը, որուն եկեղեցին ալ մերիկին զաւանակից եղած է դարերէ ի վեր: Մասնաւոր թէ զիրքը տեղ տեղ ազգագրական ծանօթութիւններ ալ կուտայ երովպիացիներու վրայ պատմական տեղեկութիւններու հետ միասին:

Արաւմեան Սրբազան կերպով մ'ակնարկած է այս կէտերուն՝ իր զիրքին մէջ: Կը յիշէ մասնաւորապէս երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց միաբաններէն Սահակ Եպս. ի եւ Տիմոթէոս վրդ. ի առիթ յիշուել աւելի տարիներ առաջ կատարած ուղեւորութիւնը դէպի նոյն երկիրը. կը յիշէ սպասեմով եւ անպատաս դատւմներով: Մենք կը կարծենք թէ սխալ է 1867-ին վրայ նայիլ 1930-ի տկարացումը: Սրբազանը 1930-ին այնպիսի զիրք մը գրեց՝ այն բոլոր դիւրութիւններով՝ զորս կը ցուցնէ իր զիրքին մէջ. չենք կարծեր որ Սահակ Սրբազանէն աւելին տկարակցելու տեղ մնար 1867-ին:

Իսկ ինչ կը վերաբերի մեր Ս. եկեղեցիին առաքելական գործին հանդէպ ունեցած անհարեւութեան՝ զոր Սրբազան հեղինակը կը յիշէ՝ ընդունինք թէ ցաւալի է, յոյժ ցաւալի: Բայց բոլորովին այդ՝ եւ զիրքին մասին խօսիմք:

Անցնաւ առաջին հարիւր էջեր Պոլսէն մինչեւ Երովպիա նամաբարութիւնը կը նկարագրեն: Անոնք որ մասնաւորապէս Երովպիայի մասին կարդալ կ'ուզեն՝ լաւ կ'ընեն 101 էջէն սկսելով: Ինչ որ հասարակօրէն հայ բնիկները պիտի շահագրգռէ կը կարծենք այս զիրքին մէջ՝ հայ զառուրթն շնորհալի որ կացութիւնն է: Ի նկատի առնելով Հայոց կերպով մը անցալիցի վիճակը՝ ու բազմապիսի տեսակէտով անկասկած այդ կողմէ, եւ միեւնոյն ատեն զմասնաւորով անոնց ձեռնարկութիւնը. իսկ միւս կողմէ՝ եկեղեցական բարեկամութեամբ եւ սիրով ալ համակիր՝ — հետեւանք երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան Հապէտ եկեղեցիին հետ ունեցած սիրալիլ յարաբերութիւններուն, որ մի քանի տարի առաջ ալ գաւ մը եւս ամբողջովն դուրսէն այժմու բազմաւոր կայսեր Ն. Վեն. Թաւադի Մառնէի երուսաղէմ եւ երջանկայեւտակ Գուրեան Սրբազանին տուած այցելութեամբ — Երովպական կառավարութիւնը կը բաջալէրէ հայ զառուրթն զորոնցէրիւնը իր երկրին մէջ: Յիշութեամբ կը կարդանք Երովպական կայսեր եւ նախկին կայսրուհիին (այժմ հանգուցեալ) այնքան բարի տրամադրութիւններ: Աւայտական ճան պատշաճօրէն յարաբերութեանց մէջ իսկ յայտնապէս կը տեսնուին անոնց ազգիկ զգացումները:

Գիրքն ունի նկարագրութիւններ Սրբազան Հեղինակին այցելութեանց եւ զորոնցութեան, զորս մասնաւորապէս հաշիւ չենք տեսներ: Անկիւն մը՝ աչի կը գտնուի որ Ալլանեան Սրբ. չէ կրցած Գաղութայինը կամ նման մանկին մը վերակազմել... Երանի՜ թէ կարենաւ:

Այս սեռի գրականութեան մէջ գեղարուեստը չը փնտռուի, բերես: Այլապէս զիրքը աւելի հրապուրիչ կրնար դառնալ:

Տ. Վ. Ն.

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Նիսիս ԺԱ Եւ ԺԲ (Նոյ. 12, 17)

Նախագահութեամբ Տեղապահ Սրբ. Հօր

Օրակարգ

Տեղեկագիր 1930-1931 Տարեշրջանի Ս. Աթոռոյս Երեւնոտացոյցի Քննիչ Մասնաժողովոյ:

— ա. Վաւերացում Ներկայ Տարեշրջանի Երեւնոտացոյցի եւ անոր յանձնումը Տնօրէն Ժողովին ի գործադրութիւն, Համար 8, 9 Գեկտ. 1930 թուականի գրութեամբ:

բ. Երեւնոտացոյցի Քննիչ Մասնաժողովոյ Տեղեկագրի մաս կազմող կարգ մը առաջարկներու քուէարկութիւն, իւր ուժ Տնօրէն Ժողովին՝ վերոյիշեալ նոյն գրութեամբ:

Նիսիս ԺԲ Եւ ԺԲ (Դեկտ. 1, 8)

Նախագահութեամբ Տեղապահ Սրբ. Հօր

Օրակարգ

1. Յուշակ Պատրիարքարանի զոյից:

2. Ս. Աթոռոյ Պարտուց Խնդիրը:

— 1. Հոգեւոր Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր վախճանումէն ետք ընտրուած Պատրիարքարանի Գոյից ջուշակագրող Մասնախումարին Պատի. Տնօրէն Ժողովի հետ միասին պատրաստած Տեղեկագրին ընթերցումն ու ընդունելութիւնը:

Պատրիարքարանի Գոյից Յուշակին ընթերցումէն յետոյ Գերաշնորհ Տեղապահ Սրբազան Հայրը, իր քանի մը խօսքերով եւ Հանգստեան Աղօթքով, անդամ մը եւս զգացուց այն խորունկ վիշտը զոր ունեցաւ Միաբանութիւնը իր երջանկայիշատակ սիրեցեալ Պատրիարքի կորուստովը:

2. Ս. Աթոռոյ Պարտուց Խնդրոյ մասին խորհրդակցութիւնէ հար. ընտրութիւն հինգ հոգիէ բաղկացեալ Յանձնաժողովի մը, որուն պաշտօնն է քննել այդ խնդիրը: Յանձնաժողովը կոչուեցաւ, ՊԱՐՏՈՒՅ ԲԱՐՁՄԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ, որուն պարտականութիւնն է, ստուգել վախճան պարտուց վիճակը, քննել Ս. Աթոռոյս Երեւնոտական կացութիւնը, եւ Տեղեկագրով մը պարտուց բարձման համար առաջարկներ, թեւադրութիւններ եւ ծրագիրներ ներկայացնել Միաբանական Ընդհանուր Ժողովին:

Պարտուց Բարձման Յանձնաժողովի անդամ ընտրուեցան, Հոգ. ՏՏ. Գէորգ ձանսրգեան, Կիւրեղ Իսրայէլեան, Նորայր Պողոսեան, Տիրան Ներսիսեան եւ Գարեգին Պրիլիպեան վարդապետները:

Յանձնաժողովը իր պաշտօնին հրաւիրուեցաւ Գերաշնորհ Տեղապահ Ս. Հօր 10 Դեկտ. թուականի եւ Համար 9 պաշտօնագրով:

ԳՈՒՐԵԱՆ ՅՈՐԵԼԵԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ

ԳՈՒՐԵԱՆ ՅՈՐԵԼԵԱՆԻ առթիւ Ամերիկայի մէջ կատարուած հանգանակութեան զուամբ. 1393 Սթերլին եւ 10 շիլին, ստացուեցաւ Ս. Աթոռոյս Տեղապահ Սրբազանին կողմէ — որ նոյն ատեն Ատենապետն է Յորիլինական Կեդր. Յանձնաժողովոյ — Հ.